

EKONOMİK TETİKLİYECİLER OLARAK SİGORTA VE KÜLTÜREL MİRAS DEĞERLERİ

Feride Hayırsever Bastürk

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr.

E-posta: feride.basturk@gmail.com

Irina Dimitriyadis

Bahçeşehir Üniversitesi

Prof. Dr.

E-posta: irini.dimitriyadis@gmail.com

Özet

Çalışmanın amacı, sigorta sektörünün ve kültürel miras değerlerimizin sağladığı ekonomik değeri vurgulamaktır. Bu iki alanın birlikte irdelenmesinin başlıca nedeni, toplumun yaşam kalitesine yarattıkları etki ve dolayısı ile sosyal yapıdaki rollerinin de ekonomik etkileri kadar önemli olmasıdır. Çalışma, son yıllardaki ekonomik veriler üzerinden bu iki sektörün yarattığı etki ve taşıdığı potansiyeli öne çıkarmayı amaçlamaktadır. Bunun yanısıra, her iki sektörün gelişmesi için gerekli olan, ve geliştirilmesi gerekli yenilikçi finansal modellerin önemi de vurgulanmaktadır..

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Miras, Sigorta, Risk Yönetimi.*

Alan Tanımı: Kurumsal Sosyal Sorumluluk (İşletme ve Yönetim)

INSURANCE AND CULTURAL HERITAGE AS FINANCIAL STIMULATORS

Abstract

The purpose of this study is to point out the importance of insurance and cultural heritage sectors as economic stimulators. The financial impact that both sectors produce is presented and the need for innovative financing mechanisms is stressed.

Keywords: *Culturel Heritage, Insurance, Risk Management*

JEL Code: G22, Z11

1.GİRİŞ

Bu çalışmada sigorta ve kültürel varlık alanlarının birlikte irdelenmesinin başlıca nedeni, yarattıkları ekonomik etkinin yanısıra toplumların yaşam kalitesine eşdeğer ölçüde etkili olmalarıdır.

Sigorta primlerinin yarattığı fonların ekonomik katkısını bir yana bırakırsak, sigortanın yarattığı güvence ile kişiler hayata daha güvenli bakmakta, düşük primli sigortalılarla (micro insurance) az gelirli kişiler, karşılaşacakları zor durumlara karşı korunmakta, devlet katkılı tarım sigortaları çiftçiyi korumakta, zorunlu deprem sigortası ile olası bir depreme karşı korunma sağlanmaktadır. Hayat sigortaları ailelerin finansal garantisini sağlamalarının yanısıra, banka kredi sürecinin bir parçası olmaları açısından ekonomide önemli rol oynamaktadır. Ayrıca uzun dönemli olan bu yükümlülüklerin karşılanması için alternatif yatırım araçlarının piyasaya çıkması mali sektörde uzun vadeli fonların artmasına ve sermaye piyasasının derinleşmesine yardım etmektedir(Baltensperger, Bodmer,2011:4,5).

Diğer yandan kültürel miras tanımı son dönemlerde genişletilerek sürdürülebilir gelişmenin merkezinde, sosyal ve ekonomik yaşama katkıları açısından değerlendirilmektedir. Kültürel miras'ın yarattığı ekonomik etkinin ötesinde kişiye aidiyet duygusu vermesi, boş zamanını değerlendirme değeri yaratması yaşam kalitesini arttıran unsurlardır (Navrud and Ready, 2002). Nurse, K., kültürü sürdürülebilir sosyal adalet, ekolojik denge, özgüvenin yanısıra, gelişmenin dördüncü bacağı olarak görmektedir (Nurse, 2006).

Bu çalışmanın ikinci bölümünde bu iki sektörün yarattıkları etki sayısal olarak vurgulanacak, üçüncü bölümde ise bu iki alanın finansmanı ve finans piyasalarında yarattığı alternatif yatırım araçları vurgulanacaktır. Dördüncü bölümde ise kısa bir Türkiye değerlemesi yapılmaktadır.

2. SAYISAL DEĞERLENDİRME

Bu bölümde her iki sektörün ekonomide yarattıkları etki, ekonomik katkılar cinsinden sayısal olarak verilecektir. Kültür varlıklarının yarattığı ekonomi dışı değerler ve kişilerin bu varlıkların korunması için ödemeye hazır oldukları tutarın hesaplandığı sosyal değer ölçümlerine yer verilmeyecektir.

2.1 Sayılarla Sigortanın Ekonomideki Rolü

Avrupa sigorta ve reasürans federasyonunun (CEA) 2010 raporu, Avrupa'daki sigortacıların 1100 milyar Euro'dan fazla prim ürettiğini, 1 milyon kişi istihdam ettiğini ve 7500 milyar Euro ve üstünde bir yatırımı piyasaya yönlendirdiğini

belirtmektedir(CEA Statistics N:44,2012:36). Araştırmalarda sigorta piyasasının krizlerden en az etkilenen sektör olduğu görülmektedir. OECD özel emeklilik planı fon yöneticilerinin yönettiği fonlar 2009'da 17 Trilyon \$'a ulaşmıştır(Croce,2011:8).

Aynı rapor kapsamında Türkiye'ye baktığımızda ise; 2010 yılı içinde 7 milyar Euro prim üretildiği, yaklaşık 19.000 kişinin sigorta şirketlerine bağlı birimlerde istihdam edildiği ve 8,7 Milyar €'nun yatırıma yönlendirildiği görülmektedir. Hayat branşında 1,1 Milyar € prim toplanırken, 3,8 Milyar €'nun yatırıma yönlendirilmiş iken, hayat dışı branşlarda ise, 5,9 Milyar € prim alınırken, yatırıma yönlendirilen tutar 4,9 Milyar € ile toplanan prim seviyesinin altındadır(CEA Statistics N:44,2012:36-44).

Sigortacılığın en önemli göstergelerinden birisi sigortalılara verilen toplam teminat tutarıdır. Ülkemizde sigorta şirketleri tarafından 2011 yılında sigortalılara toplam 39,2 trilyon TL tutarında teminat verilmiştir ki, bu tutar GSYİH'nın 30 katını aşmakta ve sigortacılığın ülkemiz ekonomisi için ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır(SDK, F.Raporu,2011:10-13)

Özel olarak emeklilik fonlarına baktığımızda ise; bunların kişiler açısından bir birikim tavrı yarattığı, üstelik çarpan etkilerinin de yüksek olduğu görülmektedir ABD'de 2009 yılı için emeklilik fonlarının hesaplanmış olan çarpan etkisi 2.37 tespit edilmiştir. Bunun anlamı; belirlenmiş maaş türü emeklilik ödemelerinde ödenen 1 \$'ın karşılığında ulusal ekonomide 2.37 \$'lık bir çıktı elde edilmesidir. Bunların hangi alanlarda etki yarattığı (Boivie,2012) çalışmasında bulunabilir.

Örnek vermek gerekirse; ABD'de 426.2 milyar \$ devlet ve özel emeklilik maaşlarının, emeklilerin harcamaları yolu ile 6,5 milyon Amerikalının maaşını sübvans etmiştir. Aynı çalışmada emeklilerin harcamalarından en fazla yararlanan sektörlerin, imalat sektörü (69.2 milyar \$), sağlık sektörü (35.6 milyar \$), finans ve sigorta sektörleri (32.6 milyar \$) olduğu belirtilmiştir. Diğer yandan istihdam yarattığı sektörler ise sağlık (425.000 iş) ve konut ve beslenme sektörü (239.000 iş) olarak belirtilmektedir(Boivie,2012:10-11)

Türkiye'de sigortacılık sektörüne paralel olarak bireysel emeklilik sistemi de hızlı büyümeye ve fon oluşturmaya devam etmektedir. 2011 yılında sistemdeki katılımcı sayısı % 16 oranında artmış ve 2 milyon 642 bin kişiye ulaşmıştır. Tahsil edilen prim, katkı payı ile birikim ve fon tutarları karşılaştırıldığında, 2005 yılında hayat sigortası birikim tutarının üçte biri düzeyinde iken, 2011 yılı sonu itibariyle iki katını aştığı görülmektedir. Mevcut katılımcılar tarafından 2011 yılı sonuna kadar toplam 12,2 milyar TL katkı payı ödenmiş ve katılımcılara ait fonların

değeri 14,3 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu veriler, bireysel emeklilik sisteminde biriken fon tutarının 2011 yılında % 19 oranında arttığını göstermektedir.

Bireysel emeklilik sistemi ile yaratılan tasarruf miktarı 2008 yılında 6.384 Milyon TL iken, 2011 yılında 14.302 Milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Yaratılan tasarruf miktarı GSYİH ile oranlandığında ise, artma eğilimi görülmektedir. 2008 yılında söz konusu oran 0,008 iken 2011 yılında 0,018 oranına ulaşmıştır. Gelişmiş ülkeler düşünüldüğünde bu oran düşük olmakla birlikte, Türkiye için artma eğilimindedir(BES, Gelişim Raporu, 2011:25-27) bu da gelecek için ümit vericidir. İlk kuruluşları döneminde devlet, bireysel emeklilik sistemini teşvik etmek için vergi avantajı sağlamıştır. Ancak son çıkan bir kararname ile (28.338 sayılı) vergi avantajı devlet katkı payına dönüştürülmüştür. Buna göre devlet bireyin yatırdığı her 100 TL için 25 TL katkı payında bulunacaktır. Bu girişim bu sisteme katılımı arttırmanın amaçlandığını ve dolayısı ile ekonomiye katkısının da önemli olarak değerlendirildiği anlamına gelmektedir.

Sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinde 2011 yılı sonu itibariyle, yaklaşık 19.000'i emeklilik şirketlerinde olmak üzere, şirket çalışanları ile sektörde faaliyet gösteren acente ve bağımsız çalışan aracılarda birlikte 80 binden fazla kişiye istihdam sağlandığı gözlemlenmiştir(SDK, F.Raporu,2011:11).

2.2 Sayılarla Kültürel Miras Değerlerinin Ekonomideki Rolü

Ryphama(2005), kültürel miras değerlerinin iş sahası, aile bütçesine katkı, turizme etki, civar emlak değerini arttırma ve küçük çapta yeni iş alanlarının gelişmesini sağlamakta olduğunu belirtmektedir. Norveç'te yeni bir kültürel alanın hayata geçirilmesi inşaat sektörüne göre %16.5 oranında daha fazla iş alanı yaratmakta, kültür sektöründeki her doğrudan iş ise, %26,7 oranında dolaylı iş alanı yaratmaktadır. Oysa bu oran inşaat sektörü için sadece % 6,3'dür(Ryphama,2005:2-3).

Tek bir müzenin hatta tek bir serginin yarattığı ekonomik etkiye baktığımızda ise karşımıza şu değerler çıkar. Greffe (2009), Louvre Müzesi'nin Fransa'nın ekonomisine katkısını incelerken, 936€-1157€ Milyar bir gelir ve ortalamada 15.000 istihdam yarattığını belirtmektedir. Benzer şekilde Atina'da yeni Acropolis Müzesi ziyaretçi sayısını % 203.4 oranında arttırırken, gelirdeki artış ise eskiye oranla %230 oranında olmuştur.

Aynı değerlendirmeyi sergiler seviyesinde yaptığımızda ise Metropolitan Müzesi'nde 27 Nisan-15 Ağustos tarihleri arasında sergilenen Picasso sergisi, 703,256 ziyaretçi yaratmıştır. Bunların %72'si civar bölgelerden gelmiş olup ortalama kalma süreleri 5 gece olmuştur. Kişi başına ortalama harcama ise 1050\$

olarak hesaplanmıştır. Aynı paralelde, yine Metropolitan Müzesi'nde 2012 deki 3 farklı yaz sergisi süresinde, her bir sergiye yaklaşık 330.000 ziyaretçi gelirken, gelen ziyaretçilerin %80'i civar bölgelerden olmuştur. Bu dönemde kişi başı harcamanın %23 oranında arttığı görülmüştür(www.artdaily.com).

Benzer değerler Pennsylvania'daki Salvadore Dali sergisi için de geçerli olmuştur. Gelen ziyaretçilerin % 85'i diğer eyaletlerden özellikle sergi için gelmişler bu da yapılmış olan harcamaların doğrudan ekonomik etki'ye katılabileceğini göstermektedir. Yaratılan ekonomik etki 54.9 Milyon\$ olmuştur. Sonuçlar 1000 kişiye yapılan anketler, tur operatörleri ve ziyaretçi gruplardan elde edilen bilgilere dayanmaktadır(Urban Partners,2005:2-3).

Türkiye'de ise Ayasofya, 2010 restorasyon dönemindeyken 3 milyon ziyaretçi kabul etmiş, 2011'de restorasyon bittikten sonra, bu sayı %18,7 oranında artmıştır. Benzer şekilde 2010 da, Sakıp Sabancı Müzesindeki Picasso sergisinin ise 145.000 ziyaretçi yarattığı belirtilmektedir(Ernst and Young,2011:44-46).

Bowitz ve Ibenhold gerek kültür sektöründe gerekse turizm sektöründe yapılan etki analizlerini tartışmaktadır (Bowitz, Ibenholt, 2009:1).

Z. Ekşioğlu'nun, kültürel sermaye ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi incelediği doktora çalışmasında, kültür ile ilgili faaliyetlerin üretimindeki 1 birimlik artışın, 1,4216 birimlik artış ile en çok kendi içinde üretim artışına yol açtığı belirtilmekte ikinci sırada ise mali aracı kuruluşlar ve sigorta şirketleri gelmekte burada yaratılan etki ise 0,05488 birim olarak verilmektedir. Aynı çalışmada kültür faaliyetleri ile ilgili sektörün sektörel üretim katsayısı 1,72439 olarak verilmekte, bir birimlik üretim artışının ise ekonomiye 0, 49 birim oranında katma değer kazancı yarattığı belirtilmektedir(Ekşioğlu,2012:154).

Her iki sektörün de ekonomiye azımsanmayacak etkileri olduğuna göre, bu iki sektörün verimli yönetimleri ve etkilerinin artırılması için nelerin yapılabileceği önem kazanmaktadır.

3. SİGORTA VE KÜLTÜR VARLIKLARI ALANINDA YATIRIM VE YÖNETİM PRENSİPLERİ

Bireysel emeklilik sisteminin aile bireylerinin ömürboyu planlamasında önemli bir yeri vardır, ancak emeklilikte işlevsel olmaları için gerek birikim gerekse tüketim döneminde doğru kararların verilmesi gerekmektedir. Bireysel emeklilik fonlarında risk, tümü ile bireye aktarılmaktadır. Yıllık katkı payı düşük, seçilen yatırım portföyü ise gereksiz muhafazakar bir şekilde seçilirse elde edilecek birikimin anlamsız olma ihtimali doğmaktadır. Günümüzde en çok konuşulan

sorunlardan biri, uzayan ömürlerle kişilerin ileri yaşlarında hayatlarını belli bir kalitede sürdürebilmek için yeterli paraya sahip olamayabilecekleridir. Yaşam süresi uzadıkça daha önceleri söz konusu olmayan ihtiyaçlar baş göstermekte (evde bakım gibi), sağlık harcamaları artmaktadır. Bu durum emeklilik noktasında birikmiş paranın doğru bir şekilde tüketilmesi için sürekli gelir sigortası ürünlerinin veya alternatif tüketim ürünlerinin piyasaya sürülmesini gerektirmektedir. Sürekli gelir sigortası ürünlerinin piyasaya sürülmesi durumunda sigorta şirketleri üstlendikleri yükümlülüğü karşılayabilecek uzun süreli, volatilitesi az yatırım portföyleri oluşturmak durumundadır. Hayat ürünlerinde şirketin verdiği belli garantiler varsa bu daha da önemli bir yükümlülük arz etmektedir.

Emeklilik fonları oluşturulduğunda yatırımların standart yatırım ürünlerine, eğer varsa, belli kısıtlamalar (SPK,45/1228 sayılı karar) dahilinde yapıldığı bilinmektedir. Bireysel Emeklilik şirketlerinin oluşturduğu portföyler incelendiğinde; yatırımların yaklaşık %55'nin kamu borçlanma kağıtlarına, %27 sinin esnek fonlarda değerlendirildiği görülmüştür. Ayrıca 31.12.2011 itibarıyla esnek fon grubunun portföyünde %22 hisse senedi yer alırken, kamu borçlanma senedi oranı %52, ters repo oranı %8'dir. Aynı tarihte, dengeli fon grubu portföyünün ise %36 hisse senedi, %45 kamu borçlanma senedi, %3 ters repo içerdiği bilgisine ulaşılmıştır(BES,Gelişim Raporu,2011:26). Görüldüğü gibi yatırımcıların ilk tercihlerini kamu iç borçlanma kağıtları oluşturmaktadır.

Uzun süreli yükümlülüklerde koruma sağlanması için (hedging) farklı yöntemler geliştirilmektedir. Genellikle garantili hayat gelir ürünlerinin korumasında opsiyon uygulamaları, uzun ömür swapları gibi enstrümanlar kullanılmaktadır. Bunların kullanımı bir yandan piyasaların derinleşmesini sağlamakta, diğer yandan ise şirketlerin de finansman ve yatırım planlaması alanlarında güçlenmesini gerektirmektedir. Son zamanlarda uzun süreli yükümlülüklerin karşılanması için gerekli yatırım ürünlerine bir alternatif olarak altyapı çalışmalarına yatırımdan söz edilmektedir. Altyapı'dan söz ettiğimizde bunu ekonomik ve sosyal sektörler cinsinden değerlendirebiliriz. Ekonomik altyapı; ulaşım yatırımları, hizmet sektörü, iletişim, yenilenebilir enerji gibi sistemleri içerir. Sosyal altyapı ise, okulları, hastaneleri, savunma binalarını hapisane ve stadyumları içerir(Croce,2011:9-10). Bu tür yatırımlar, volatilitesi görece az olan nakit akışı sağlar ve portföy çeşitlendirilmesini pozitif yönde etkiler. Ancak altyapı projelerinin hepsi istenilen bu özellikleri taşımayabilir. Croce (2011) belirttiğine göre bu trend daha yeteri kadar önemsenmemiş olup, dünyadaki emeklilik fonların ancak %1'i bu alana kaydırılmaktadır. Raporun belirlemesine

göre, bu gibi yatırımlar şu anda geçerli olan “yatırım kültürünün” de değişimini öngörmektedir.

Kültürel miras değerlerinin finansmanına ve yönetimine gelince aşağıdaki noktalar önemli olmaktadır.

Kültürel miras finansman gereksinimleri farklı seviyelerde olabilir. Bunlar ören yeri kazısı, yeni müze yapımı, var olan müzelerin risk yönetimi, sergilenen varlıkların dijital ortama aktarımı gibi büyük fonlu proje ihtiyaçları olabileceği gibi, gelir getirici faaliyetleri arttırıcı bir eğitim salonunun inşası veya çocuklara eğitim verecek bir bölümün işlevlendirilmesi gibi daha küçük bütçelerle yaratılacak projeler de olabilir (Dimitriyadis vd. 2012:137).

Kültür varlıklarını besleyen ana finansman kaynakları, devlet ödenekleri, vergi avantajları, yerel yönetimler, melek yatırımcılar, girişim sermayedarları, ulusal ve uluslararası proje finansmanlarıdır. Ancak çoğunlukla bu kaynaklar ilk etaptaki büyük yatırımlar için kullanılır (örneğin yeni bir ören yeri kazısı gibi). Bu ören yerini kullanılabilir hale getirecek veya sürdürülebilirliğini sağlayacak fon yapısı genellikle zora girer. Dolayısı ile konu sürdürülebilirliği noktasında yeni fon yaratma mekanizmalarının üretilmesinde yatar. Ören yeri bilet gelirleri, hediyelik eşya ve müze içindeki restoran gelirleri bunun bir kısmını karşılarken farklı alternatif gelirler yaratmak yönetimin başlıca kaygısı olmak durumundadır. Bu aşamada devreye girebilecek sistemler içinde, mekanların farklı amaçlarla kullanımı (konserler, seminerler vs), müzeler için gezici sergi sayısını arttırma ve dolayısı ile izleyici sayısını arttırma, eğitim gelirleri, müze koleksiyonlarını kiralama, sürekli gelir yaratma (bu üyelikler üzerinden gerçekleştirilebilir ve yönetimin ciddi çabasını gerektirir) sayılabilir.

Bazı ülkelerde piyango bileti gelirleri de önemli bir finansman kaynağını oluşturmaktadır. Lotaryaların önemini vurgulayan ve hedef belirlenince satışın da arttığını gösteren bir çalışma (Morgan,2000:766) son dönemlerde üçüncü sektörün rolünün giderek arttığını da göstermektedir. Bir dizi çalışmada gönüllü desteğinin ve bireysel finansörlerin (şirket veya birey) önemli olduğu görülmüştür. **Global Heritage Fund** etki alanının büyük bir kısmını bağış toplamaya ayırmaktadır.

Bu konuda cevaplanması gerekli olan konuların başında desteklenecek proje kararlarının ne şekilde verilmesi gerektiği ve karar kriterlerinin doğru saptanması gelmektedir. Kararların proje giderleri temelli olmasındansa, sürdürülebilir projelerin finansmanın yapılması daha önemli olmaktadır (Cassar, 1998:20-25).

Bir diğer önemli konu ise, özellikle vergi gelirlerinin veya müzelerin bilet ve müze kartlardan elde ettiği gelirin ne şekilde paylaşılacağı konusudur. Burada

farklı görüşler vardır; üretilen gelirin doğru orantılı olarak paylaştırılması veya tam tersine az gelişmiş bölgelere daha fazlası verilmesi gibi.

Kültürel varlık finansman alternatiflerini ele alan önemli bir kaynak Milken Enstitüsünün İsrail’de yaptığı bir araştırmadır. Bu araştırmada önerilen ilginç çözümlerden biri, arkeoloji sitelerine bağlı bonoların üretimini öngörmektedir. Bunların sabit ancak düşük riskli getirileri olacağı öngörülmektedir(Caitlin, Glenn,2011)

Dimitriyadis v.d (2012), önerilen yeni bir finansman şekli ise turizm şirketlerine karbon vergilerinin paralelinde vergiye tabi tutulmaları fikridir. Turizm faaliyetlerinin gelir ürettikleri kadar çevreye zarar verdikleri de bilinmektedir, hatta turizm ayak izlerinin hesaplandığı çalışmalar da yapılmaya başlanmıştır. Ancak bu vergilerin hangi tür projelere ne oranda harcanacağını önceden tanımlanması önerilmektedir(Dimitriyadis,Akyüz,Baştürk,2012:4-5). Konu üzerinde yapılmış olan diğer bir tartışma-makalesi ise 2012 yılı içinde yayınlanmıştır(Dimitriyadis vd, 2012).

4. SONUÇ

Türkiye’de, gerek sigorta sektörünün büyüklüğü, gerekse finans piyasalarının derinliği açısından yeni açılımlara ihtiyaç vardır. Türkiye’de yapılan son finans zirvesinde, Türkiye’de Sigorta Sektörü’nün büyüme hızı dünya ortalamasının üstünde olmasına karşın, gerçek potansiyeline ulaşmamış olduğu belirtilmiştir. (<http://www.sondakika.com/haber/haber-turk-sigortaciligi-guc-kazanacak-3972421/>)

Devletin Türkiye sigorta sektöründeki rolü oldukça önemlidir. Emeklilik fonlarına getirilmiş olan devletin %25’lik katkı payı uygulaması, bu sektörün 2013 yılında % 30’luk bir büyüme göstereceği ve sistemin tabana yayılacağı beklentisini getirmektedir. Bunun yanısıra devlet Tarım Sigortaları primine de %50’lik bir katkı payı ile destek vermektedir. Japonya’da olduğu gibi devletin Deprem Sigortalarına katkıda bulunması durumunda bu sistemin gelişimine katkıda bulunacağı kesindir.

Ülkemiz, Dünya Miras Listesine alınmış ve listeye alınması için süreçte bekleyen çok sayıda kültürel mirasa sahiptir. Bu koşullar altında kültürel miras unsurlarının risklere karşı korunması, yarattıkları ekonomik etkinin sürdürülebilir olması dünya geneliyle birlikte her geçen gün önemini arttırmakta ve bu mirasın finansmanı konusu yeni araştırmalara konu olmaktadır.

Kültür varlıklarına yapılan devlet desteğine baktığımızda, gelişmiş ülkelere göre çok geride kaldığımız açıktır. Gelişmiş ülkeler kültürün ekonomik değer yaratma potansiyelinin bilincindedirler. Bu ülkelerde kültürel harcamalara en büyük

kaynak devlet tarafından sağlanmaktadır. Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya gibi ülkelerde devletin kültür harcamalarının GSYH'ye oranı % 0,3-0,5 arasında değişirken Türkiye'de bu oran sadece %0,1'dir(Parlar,2012:1). Türkiye'de sevindirici bir yaklaşım, finans piyasalarının kültüre yaptıkları katkıdır. Gerek kurulan özel müzeler gerekse düzenlenen festivaller kültürel hayatı renklendirmekte ve ekonomik etki yaratmaktadır.

Finansman yatırımında gerekli olan mekanizmaların işleyebilmesi için genel bilinç seviyesinin yükseltilmesine yönelik çabalar gösterilmeli, yaratılan etkilerin çarpıcı bir şekilde raporlarla farklı medya kanalları ile duyurulmalı, bu isteme katkı özendirilmeli ve etki alanı genişletilmelidir.

KAYNAKLAR

Baltensperger, E.,Bodmer, F.(2011), *The Social and Economic Value of Insurance: A Primer*. <http://www.zurich.com/internet/main/sitecollectiondocument/insight/social-and-economic-value.pdf>, [İndirme Tarihi: 12.06.2012]

Boivie, I.,*Pensionomics, Measuring the Economic Impact of DB Pension Expenditures*, National Institute of Retirement Security, 2012

Bowitz, Einarmailto and Karin Ibenholt, *Economic Impacts of Cultural Heritage – Research and Perspectives*, Journal of Cultural Heritage, Vol 10(1), 2009, 1-8

Caitlin, Mac Lean, GlennYogo, *Cultural Heritage as an Economic Development Resource in Israel*, Financial Innovations Labreport, Milken Institute, 2011

Cassar, May, Cost/benefits Appraisals for Collection Care, 1998, Museums & Galleries Commission, London, 1-50

Croce, R. D. (2011), *Pension Funds Investment in Infrastructure: Policy Actions*, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, OECD Publishing, No. 13, <http://dx.doi.org/10.1787/5kg272f9bnmx-en>, [İndirme Tarihi: 5.08.2012]

Dimitriyadis, I, Baştürk, F.H, Yardımcı, İ, Taçyıldız, *The Economics of Insurance and Cultural Heritage in a Changing World*, Journal of European Economy Vol.11. Special issue–2012, Publication of Ternopil National Economic University, 127-147

Dimitriyadis, Irini, S. Akyüz, F.Baştürk, *A Proposition For a Mechanism to Provide Supplemental Funding for Cultural Heritage*, World Conference on Business, Economics And Management, 2012

Ekşioğlu, Zeynep Ş., Kültürel Sermaye ve Ekonomik Kalkınma Arasındaki İlişkinin Girdi Çıktı Analizi ve Fayda Maliyet Analizi Yöntemleri ile Türkiye İçin Değerlendirilmesi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Bölümü, 2012, Basılmamış Doktora Tezi

Ernst & Young, *Istanbul 2010 European Capital of Culture Impact Assessment Report*, 2011

European Insurance in Figures, December 2011, CEA Statistics No:44, http://www.insuranceeurope.eu/publications/statistics_ [İndirme Tarihi:9.2.2012]

Greffe, Xavier, *The Economic Impact of the Louvre*, Centre d'Economie de la Sorbonne, 2009, <http://www3.grips.ac.jp/~culturalpolicy/pdf/The%20Economic%20Impact%20of%20the%20Louvre%20Coointeg..pdf>, [İndirme Tarihi: 2.1.2011]

Morgan, John, *Financing Public Goods by Means of Lotteries*, Review of Economic Studies, 2000, 67, 761-784

Navrud Stale And Richard C. Ready, 2002, Valuing Cultural Heritage: Applying Environmental Valuation Techniques To Historic Buildings, Monuments And Artifacts, *Journal of Cultural Economics*, 2003, Vol. 27, issue 3, Pages 287-290.

Nurse, Keith (2006), "Culture as the Fourth Pillar of Sustainable Development" prepared for Commen wealth secreteriat, London,

Parlar, Yılmaz, *Fırtınalar Koparan Gündem: Sanat ve Devlet İlişkileri*, Ş.Zeynep Ekşioğlu ile yapılan röportaj, 24 Mayıs 2012

Ryphama, D.D., *Cultural Heritage and Sustainable Economics and Social Development*, European Cultural Heritage Forum, 2005, Brussels/Belgium

Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, (2011), T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu

U:S. Bureau of Labor Statistics, Consumer Expenditure Survey, 2008, <http://www.bls.gov/cex/csxsnd.htm>

Urban Partners, *Technical Memorandum: Economic Impact of the Salvador Dali Exhibition*, July 8, 2005

http://www.artdaily.com/index.asp?int_sec=2&int_new=57733#.UFmW87IaNbw [/url]